

Stortingets energi- og miljøkomite
Stortinget
0026 OSLO

Vår saksbehandler
Marte Gustad Iversen

Vår dato
10.10.2024
Deres dato

Vår referanse
24/00066-7
Deres referanse

Høringsbrev til Energi- og miljøkomiteen angående statsbudsjettet 2025

Behov for å sette flom- og skredsikring i et matberedskapsperspektiv

Klimaendringene har skapt en ny realitet, med hyppigere ekstremvær og påfølgende naturskade. Ekstremværhendelsene de siste årene har ført til enorme kostnader som følge av utilstrekkelig forebyggende arbeid. Ifølge Finans Norges klimarapport fra 2024, har forsikringselskapene til sammen utbetalt erstatning på 35 milliarder kroner (KPI-justert) som følge av skader etter ekstremvær og naturhendelser de siste ti årene. I tillegg kommer kostnader og konsekvenser som følge av naturskade på ikke-forsikringsbare objekter. Dette er konsekvenser som ofte kommer i skyggen av forsikringsbare erstatningsutgifter, men som vil ha alvorlige følger i fremtiden. Flomhendelser fører til at matjord renner ut i vassdrag og går tapt. I tillegg til å medføre utslipp i havet, fører dette til at en samfunnskritisk, ikke-fornybar og knapp ressurs i Norge går tapt. Matjorda er kritisk for landets matberedskap, og ivaretagelse av denne ressursen er avgjørende dersom vi skal nå målet om økt selvforsyningsgrad. I en tid med mer geopolitisk uro, blir dette målet også stadig viktigere.

Norge må i vesentlig større grad prioritere å legge inn ressurser for tilstrekkelig forebyggende arbeid. Dette vil både forhindre at naturressurser går tapt, og det vil være samfunnsøkonomisk gunstig på lang sikt som følge av betydelig reduserte kostnader etter at skaden har skjedd. NVE har i mange år bedt om at bevilgningene økes kraftig, og har måttet prioritere på grunn av manglende midler til flom- og skredsikringstiltak. Da prioriteres sikring av eksisterende bebyggelse og fare for liv og helse. Sikringstiltak av landbrukets arealer og infrastruktur kommer langt ned på lista, og blir bare unntaksvis prioritert. Samtidig dekkes ikke lenger gjenoppbygging av sikringstiltak etter skade i landbruket gjennom den statlige naturskadeerstatningsordningen. I rapport nr. 21/2023 *Forvaltningsregimet for naturfarer i Norge - statlig fagansvar*, understrekes det at som følge av at flomvern mot landbruksarealer ikke prioriteres av NVE sitt sikringsarbeid og ikke blir dekket over erstatningsordningene for naturskade, «vil dette på sikt kunne ha negative konsekvenser for framtidig matproduksjon på store arealer». Dette hullet i regelverket blir også omtalt i ny St. meld. 27 (2023-2024) *Tryggare framtid – førebudd på flaum og skred*. I den nye stortingsmeldingen beskrives også konsekvensene av naturskade i landbruket i et eget kapittel. Dette er positivt og viser økt forståelse for behovet for sikring i landbruket. Samtidig fokuseres det her særlig på de direkte kostnadene som følge av klimaendringene og naturskade i landbruket. Den fokuserer på de fysiske skadene,

Bondelagets Servicekontor AS

Norges Bondelag

Postadresse: Postboks 9354 Grønland, 0135 OSLO, Tlf: 22 05 45 00
Besøksadresse: Landbrukets Hus, Hollendergata 5, 0190 OSLO
Bankkonto: 8101.05. 91392, **Org.nr.:** 985063001 MVA
bondelaget@bondelaget.no, www.bondelaget.no

Bankkonto:
Org.nr:

tapte avlinger med påfølgende produksjonssvikt, annet inntektstap og kostnader knyttet til tap av produksjonsdyr og skade på materiell og utstyr. Det er lite fokus på sikring av matjord av hensyn til matberedskap. Ekstremvær ødelegger også for klimatiltak næringa iverksetter. Forebyggende arbeid og sikring mot flom og skred vil derfor også være viktig for å oppnå landbrukets klimamål og få effekt av igangsatte klimatiltak.

Sikring av landbrukets arealer må løftes mer frem i lys av behovet for økt beredskap i Norge. I dag blir verdifullt jordbruksareal satt under vann ved flom, og sikringstiltak prioriteres ikke. Dette er i motsetning til behovet for å øke matproduksjonen for å nå målet om økt selvforsyning.

Norges Bondelag ber komiteen bidra til:

- **at NVE tildeles vesentlig høyere bevilgninger over statsbudsjettet til deres flom- og skredsikringsarbeid.**
- **at tilstrekkelig del av disse midlene går til sikring i landbruket, og at det i tillegg settes av øremerkede midler til sikring av landbrukets arealer som et nødvendig tiltak for å sikre landets matproduksjonsgrunnlag, og for å nå målet om økt selvforsyning.**

Klima

Norges Bondelag understøtter betydningen av regjeringas arbeid med grønn bok. Som en klimautsatt næring er det i vår interesse at Norges klimamål og forpliktelser nås, i tillegg til at vi også må ha fokus på klimatilpasning. Klimaavtalen mellom staten og jordbruket ligger til grunn for klimaarbeidet i jordbruket og vi jobber kontinuerlig med å oppfylle våre forpliktelser i klimaavtalen gjennom landbrukets klimaplan.

Dersom jordbruket skal lykkes med å innfri og bidra med gode klimaløsninger basert på gårdens ressurser, er næringen imidlertid avhengig av gode støtteordninger. Enova bør i større grad benyttes for å redusere klimaavtrykket og støtte utrulling av eksisterende klimaløsninger og dermed bidra til å nå nasjonale klimamål. I utgangspunktet omfatter Enovas verktøykasse flere av klimaløsningene som jordbruket er avhengig av for å kunne nå målene i vår klimaavtale. Dette innebærer spesielt støtte til løsninger for utslippsfri maskinpark og etablering av industriell biogassproduksjon basert på husdyrgjødsel. Disse løsningene kan bidra med henholdsvis 1,5 og 0,3 mill. tonn CO₂-ekv i 2030 i landbrukssektoren alene, og er helt nødvendige for at landbruket skal kunne kutte både fossile og biologiske utslipp i tråd med Landbrukets Klimaplan.

Landbrukets maskinpark dekkes av det samme omsetningskravet og CO₂-avgiften som anleggstransport, men får ikke støtte gjennom noen av Enovas programmer for grønn omstilling av fossile maskiner. Innovasjon Norge støtter biogassproduksjon på gårdsanlegg gjennom Verdiskapningsprogrammet i Bionova, mens Enova har per i dag ansvaret for industrielle anlegg. Mange selskaper sliter likevel med å få støtte til utbygginger. Det er derfor behov for endringer av disse støtteordningene for å sikre et nødvendig nivå av utrulling og nyetableringer.

Norges Bondelag ber komiteen sørge for at:

- **Bionova eller Enova etablerer et eget jordbruksprogram med hensikt å stimulere til omstilling av maskinparken og økt konkurransekraft for ny, grønn landbruksteknologi.**
- **Bionova overtar programmet for industrielle biogassanlegg fra Enova for å samle kompetanse og sikre at klimanytte og oppskalering av norsk biogassproduksjon prioriteres. De økonomiske rammene for Bionova må styrkes tilsvarende.**

Tilskudd til rovdyrtiltak

Målet med tilskuddsordningen er å sikre iverksettelse av effektive forebyggende tiltak for å begrense de skadene rovvilt kan forårsake på produksjonsdyr i landbruket, samt konfliktdependente tiltak for å begrense ulemper for lokalsamfunn og andre grupper. Midlene skal kompensere for reelle kostnader og ekstraarbeid som tilstedeværelse av rovdyr har for beitebrukerne. Dette gjelder blant annet; rovviltsikre gjerder, tidlig nedsanking, kadaverhund, elektronisk overvåking m.m. Posten dekker også drift av rovviltnemndene, omstilling og godtgjøring til kommunale fellingslag.

Norges Bondelag ber komiteen om:

- **Kapittel 1420, post 73 Tilskudd til rovvilttiltak økes med 20 mill. kroner, slik at det totalt settes av 91 mill. kroner.**

Villaks

Norges Bondelag viser til at det for 2025 er lagt inn 50 mill. kroner til beskyttelsestiltak for villaksen. 28 mill. kroner av disse er foreslått brukt til tiltak mot den fremmede arten pukkellaks. I tillegg kommer midler som direktoratet har fra før til dette formålet. De resterende 22 mill. kroner vil bli brukt til oppstart av behandling i Drammens-regionen for å bli kvitt lakseparasitten *Gyrodactylus salaris*. Mengden villaks er redusert med mer enn 50 % siden midten av 80-tallet. Artsdatabanken har av den grunn har oppført villaksen på listen over trua arter.

Norges Bondelag mener at:

- **det trengs en redningsaksjon for villaksen og støtter Norske Lakseelvers forslag om å styrke satsingen på villaks.**

Frivillig skogvern

Siden ordningen med frivillig skogvern ble etablert i 2005, har mer enn 900 områder blitt vernet frivillig. I forslaget til statsbudsjett foreslår regjeringen å mer enn halvere bevilgningen til frivillig vern av skog. Det er feil veg å gå, og skogeierne trenger forutsigbarhet i finansieringen av ordningen når de stiller arealer til disposisjon for vern

Norges Bondelag ber komiteen om å reversere kuttet i ordningen med frivillig vern av skog og videreføre bevilgningen på dagens nivå.

Med vennlig hilsen

Elektronisk godkjent, uten underskrift

Bjørn Gimming

Sigrid Hjørnegård